Tro er et resultat af uvidenhed

Mandag d. 2 november, 2026

”Jeg tror ikke på, at landbruget udleder så meget kvælstof og fosfor. Det kommer fra overløb og dårlige rensningsanlæg”.

Denne sejlivede påstand er med til at gøre viden til et synspunkt. Man må tro, det man vil, men når alt kan være løgn, bliver sandheden desværre også nemmere at benægte.

Alle tror vi på noget, om ikke andet, da på tilfældigheden. Tro kommer ind, der hvor viden slipper op, for Homo Sapiens (det tænkende menneske) må have orden på den ustyrlige verden.

”Vi higer og søger…” og finder derfor ud af så meget. Men viden kan være en besværlig størrelse, der af og til nedbryder fundamentale forestillinger og vanetænkning for de enkelte.

Ludvig Holberg havde et særligt blik for den samfundsomvæltende videnskab. I ”Erasmus Montanus” vender Rasmus Berg hjem til landsbyen efter sine studier i hovedstaden. Han er blevet lært udi filosofikum, latin og videnskab i en sådan grad, at ingen i landsbyen længere forstår ham.

Med sin evne til at disputere gør han sin mor til en sten, fordi hun ikke kan flyve. Degnen udfordrer han i latin og spidsborgerne belæres om moderne vaner fra hovedstaden og ikke mindst om, at Jorden er rund.

Holberg yndede at udstille os alle. Rasmus kommer ganske vist hjem til landsbytosser, der 200 år efter opdagelsen af det kopernikanske verdensbillede stadig ikke vil acceptere den ukristelige moderne viden. Jorden er flad som en pandekage! Det kunne enhver da se.

Han blev da grundigt belært om at holde sin ustyrlig evne og selvopfattelse for sig selv. Og for at blive gift med sin elskede Lisbeth, måtte han sværge troskab til den flade Jord.

Stykket er tankevækkende. Og tidløst. Der er stadig rigtig mange der ikke *tror* på almindelig velfunderet viden. Men en demokratisk proces i et sekulært land, kan ikke bygge på en tro. Kun ud fra en fælles viden kan man individuelt danne sig synspunkter og holdninger.

Viden kan være som et tveægget svær, hvis ene skarpe side er det tætteste man kommer sandheden, mens den anden er arrogant og følelseskold. Sandheden kan være ilde hørt, om den nedbryder ens verdensbillede.

Landmanden gør det han har lært, og alt hvad han formår indenfor de rammer politikerne og hans rådgivere har afstukket. Det bliver en lidt ”ægget og hønen-forståelse”, men erhvervet har de facto gennem årene - som organisation - haft stor politisk indflydelse, og det har selvfølgelig fået mange til at tro, at de gjorde det rigtige.

Omvendt kan ingen påstå, at den samme viden har været hemmeligstemplet i fyrre år. Man kan tro det man vil, men uvidenhed er på den anden side ikke nogen undskyldning.

Nu bliver de mange så slået oven i hovedet med en viden, der siger det stik modsatte. De føler det, som blev de rystet ned fra et træ, og instinktivt griber de ud efter selv den mindste gren for at hindre faldet.

Men ned skal de. Viden vil i den sidste ende altid vinde over tro.

Jørgen Vangsted